

ประโยค ป.ธ.๙
แต่ง ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

◆

อรรถกถา ความเป็นผู้ใคร่ประโยชน์นั้น ได้แก่ ความหวังประโยชน์จะให้
 เกิดแก่ผู้อื่น เป็นคุณสมบัติของท่านผู้เป็นมหาบุรุษผู้มีอัธยาศัยใหญ่ เว้นจากความเห็น
 แก่ตัว ๆ ประโยชน์นั้นหมายเอาผลอันแจริญแก่เขา ทั้งในทางคติโลก ทั้งในทางคติธรรม
 จะถูกใจเขาหรือผิดใจเขาไม่เป็นประมาณ ๆ อย่างไรก็ดีจะเป็นประโยชน์อันแท้จริง แม้ผิด
 ใจเขา ท่านผู้เป็นมหาบุรุษก็ยอมทำอย่างนั้น ดุจทารกไม่ชอบรสยา แต่ยานั้นย่อมระงับ
 โรคได้ มารดาบิดาย่อมชื่นใจทารกให้ดื่มยานั้น ฉะนั้น ๆ ครั้งหนึ่ง พระอภัยราชกุมาร
 พระราชโอรสพระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลว่า พระองค์
 ตรัสพระวาจาเฉพาะที่ถูกใจชนทั้งหลาย หรือพระวาจาที่ไม่ถูกใจเขาก็ตรัสด้วย ๆ
 ดังได้ยินมา ในเวลานั้น พระราชกุมารยังนับถือนิครนถ์ นิครนถ์แต่งให้ทูลถาม
 อย่างนั้น ด้วยหมายว่า ถ้าพระองค์ทรงตอบว่า ตรัสพระวาจาเฉพาะที่ถูกใจ
 ชนทั้งหลาย จักค้านว่า ตรัสดีพระเทวทัตด้วยประการต่าง ๆ ก็มี ถ้าทรงตอบว่า
 พระวาจาที่ไม่ถูกใจคนก็ตรัส จักชมว่า ถ้าเช่นนั้น พระองค์ก็ไม่แปลกจากสามัญชน
 คงได้ช่องจะยกวาทะขึ้นชมพระองค์ด้วยปัญหา ๒ เวื่อนนี้สักอย่างหนึ่ง ๆ สมเด็จพระ
 พระบรมศาสดาตรัสตอบว่า พระองค์ไม่ทรงเอาชื่อนั้นเป็นประมาณ พระวาจาที่ตรัสนั้น
 จักถูกใจชนทั้งหลายหรือไม่ก็ตามที่ ทรงเพ่งประโยชน์เป็นที่ตั้ง แลตรัสในเวลาอันควร ๆ

พระพุทธจรรยาณี แสดงว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตั้งอยู่ในอรรถกถา
 ทรงไม่ประโยชน์แก่เวไนยนิกร ควรเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน ตั้งต้นแต่ท่าน
 ผู้เป็นมหาบุรุษลงมาจนถึงสามัญชน ด้วยพระพุทธอัธยาศัยประกอบด้วยพระคุณสมบัตินี้
 พระองค์ทรงตั้งพระพุทธบัญญัติสกัดกั้นความประพฤติผิดของภิกษุสงฆ์ แลวางโทษ
 ปรับอาบัติผู้ละเมิด แลประทานพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ทำกรรมลงโทษผู้ประพฤติผิด
 พระธรรมวินัย เป็นส่วนนาคหะ ทรงแสดงธรรมชักนำความประพฤติปฏิบัติให้ประณีต

ขึ้นสมควรแก่พุทธบริษัท ผู้เป็นคฤหัสถ์แลบรรพชิต ประทานพระพุทธานุญาตให้สงฆ์สาวกมีอำนาจสอนและทำกิจพระศาสนา ทรงยกเป็นเอตทัคคะในทางหนึ่ง เป็นส่วนปักคหะ ทรงนิคคหะภิกษุกลางรูปเช่นนั้น ทรงไผ่ประโยชน์เพื่อชนมากเป็นที่ตั้ง ครั้งหนึ่งพวกวัชชีบุตรผู้ต้องปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุแล้ว ไม่ได้เพื่อจะอุปสมบทอีก เข้าไปเฝ้ากราบทูลอ้อนวอนขออุปสมบทอีก พระองค์ตรัสว่า ไม่ใช่ฐานะอันควรจะถอนปาราชิกสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว เพราะเหตุพวกวัชชีบุตร พระองค์ทรงมุ่งประโยชน์แก่ชนมากเป็นหลักอย่างนี้ ทรงประดิษฐานพระพุทธานุญาตไว้เป็นประโยชน์แก่เวไนยนิกรสืบมา ฯ

—◆—
ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๙

แต่ง ไทยเป็นมคธ

พ.ศ. ๒๕๔๘

อตุลคามตาติ เอตุล ๑ ปเรส อตุลเมว กามเตติ อตุลกาโม, ตสฺส ภาโว
 อตุลคามตา ๑ สา มหษณาสยสฺส อตุลตตุลปรตาวิริตสฺส มหาปฺริสสฺส ปฏฺิปปทา โหติ ๑
 ตตุล อตุลโถติ โลกโต เจว ฐมฺมโต จ ปเรส ภิฏฐธมฺมิกตฺถาทโย สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ๑ โส
 จ เนสํ รุจฺจติ วา โน วา ตํ นปฺปมาณํ, โย เตสํ หิตาย สุขาย จ สํวตฺตติ, โสปี เตสํ
 น รุจฺจติ ตํ มหาปฺริโส กโรติ ๑ นิทสฺสนํ เจตุล ทฏฺฐพฺพํ ๑ ยถา หิ ภิณฺจาปี ปกคฺคิยา
 เกสขฺชสฺส รโส ทารกานํ น รุจฺจติ สเจ ปน ตํ เกสขฺชํ เตสํ โรคํ วุปฺสเมตฺตํ สกฺกุณฺเวยย
 มาตาปีตโร เต ตํ ปาเยนฺติ, เอวํ สมฺปทมิทํ ทฏฺฐพฺพํ ๑

เอกสมฺมึ หิ สมเย อภโย นาม รยฺโวล ภิณฺพิสฺสวสฺส กฺุมาโร ภควนฺตํ อฺุปสงฺกมิตฺวา
 เอตทโวจ “ภาเสยฺย นฺุ โข ภนฺุเต ตถาคโต ตํ วาจํ ยา สา วาจา ปเรสํ ปิยา มนาปา,
 อฺุททาหุ ภาเสยฺย ตมฺปิ วาจํ ยา สา วาจา อปฺปิยา อมนาปาติ ๑ ตทา ภิเรโส ราชกฺุมาโร
 สปริวาวเร นิคฺคณฺุเช นาฏฺุปฺตเต ปสฺสีทติ ๑ โส หิ นิคฺคณฺุโช ตํ ปญฺุทํ ภควา ภควนฺตํ ปุจฺจติ
 ราชกฺุมารํ เปเสสิ ๑ ตสฺส ภิรายํ อธิปฺปาโย โหติ “สเจ ปน สมโณ โคตโม “ภาสติเยว
 ตถาคโต ตํ วาจํ ยา ปเรสํ ปิยา มนาปาติ เอวํ พฺุยากรเยยฺย, “อตุลฺยิว เอตํ ยํ สมโณ
 โคตโม นานปฺปการเณ เทวทตฺตํ วิครหตีติ เอวํ ปฏฺิฏฺุโกสิสฺสสามิ, สเจ ปน “ภาสติ ตถาคโต
 ตมฺปิ วาจํ ยา สา วาจา ปเรสํ อปฺปิยา อมนาปาติ เอวํ พฺุยากรเยยฺย, “อตุล ภิณฺจเรหิ
 สมณฺุสฺส โคตมฺุสฺส ปุณฺุชฺชเนน นานาภรณฺุนฺุติ เอวํ นิคฺคณฺุหิสฺสสามิ, เอวํ อฺุภโตโกฏฺิเกสฺุ
 ปญฺุเหสฺุ อญฺุณตเรณ สมณฺุสฺส โคตมฺุสฺส วาทํ อารोเปตฺวา ตเมว นิคฺคณฺุหิตฺุ อิตารํ
 สภิสฺุสามีติ ๑ ภควา เอวํ พฺุยาภาสิ “ยา สา วาจา ภาสิตา, สา ปเรสํ ปิยา โหตุ
 มนาปา, ตํ นปฺปมาณํ, ตถาคโต ปเรสํ อตุลเปกฺุชฺชเยว โหติ, ยา สา จ วาจา ตจฺุณา ภูตา
 อตุลสณฺุหิตา, ตตุล ภาลณฺุญฺุ ตถาคโต โหติ ตสฺสา วาจา ย พฺุยากรณฺุยาติ” ๑

* นัยในอภยราชกุมารสูตร ม.ม. ๑๑/๔๕-๔๖/๔๔-๔๖

อย่ ปน จริยา สมุสาสมพุทธสส เวเนยยานิ อุตถกามตาย ปติฏจิตถาวปริทีปนา
 โหติ มหาปริสาทินิ จ พุทธสาสนิกานิ ทิฏฐานุคตिका ภวิตุ ุชชติ ๑ ภควา हि อิมาย
 จริยาย สมปยุตติ อชฺฌาสยิ ปฏิจจ ภิกขุสงฺฆสส ปญฺเจตติวิติกกมนปฏีพาทนตถาย
 วินยปญฺเจตติโย ปญฺญาเปสิ, ปญฺเจตติ วิติกกนุตสส ภิกขุโน อาปตติกรณวเสน อาณิ
 ชเปสิ, วินยปญฺเจตติ วิติกกนุตสส อาณาโรปนตถาย สงฺฆกम्म กาคุ อนุญญาสิ ๑ อยิ
 นิคคหจริยา ๑ คิทินญเจว ปพพชิตานญจ ปฏีปตติ อุปรุปริ ปณิตถาว ปาเปตุ ปฏีรูปิ ธิมมิ
 เทเสสิ, อนุรูปโต สาวกานิ สาสนธมมิ อนุสาสิตุ สาสนกัจจ กาคุญจ อนุญญาสิ,
 ปคคหารเท สาวเก เอตทคฺเค ปคคณฺหิ ๑ อยิ ปคคหจริยา ๑ นิคคหารท กณฺจि ภิกขุ
 นิคคณฺหิ ๑ พหุณฺนเมว อตถํ หิตํ สุขญจ อเปกฺชิ ๑ ตตฺริท วชฺชปีตตกถวตฺถ ๑ เวสาธิกา
 กิร วชฺชปีตตกา ปาราชิกํ ลิกฺขาปทํ อาปนฺนา จินฺนภิกขุภาวา หุตฺวา ปุณฺ ุปสมปทํ ลทฺฐิ
 นาสกฺขีสุ, เอกทา ปเนเต ปุณฺ ุปสมปทํ อิจฺจนฺตา,๒ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมึสุ,
 ุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ ุปสมปทํ ยาจึสุ ๑ ภควา เอตทโวจ “อฏฺฐานเมตํ อนวกาโส ยิ
 ตถาคโต วชฺชนี วา วชฺชปีตตกานิ วา การณา สาวกานิ ปาราชิกํ ลิกฺขาปทํ ปญฺเจตติ
 สมฺหเนยฺยาติ” ๑ อิติ พุทฺโธ ภควา พหุณฺนํ อุตถกามตํ ปุเรจาริกํ กโรนฺโต เวเนยฺยานิ
 อุตถาย หิตาย สุขาย จ พุทธสาสนิ ปติฏฺฐาเปสิ ๑

พระธรรมกิตติวงศ์   สุนฺเตโช   วัดราชโอรสาราม   แต่ง
 สนามหลวงแผนกบาลี   ตรวจแก้.

๒-๑ ๑เปฯ อายสมฺมตํ อานภทํ ุปสงฺกมิตฺวา เหว วเทฺมุติ “๑เปฯ สาธุ ภาเน อานภท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจหิติ
 เอวมวโรติ โห อายสมฺม อานภโท เวสาธิกานิ วชฺชปีตตกานิ ปฏีสุตฺถิตฺวา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ ุปสงฺกมิตฺวา
 ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ๑ อฏฺฐานเมตํ อานภท อนวกาโส ยิ ตถาคโต วชฺชนี วา วชฺชปีตตกานิ วา การณา
 สาวกานิ ปาราชิกํ ลิกฺขาปทํ ปญฺเจตติ สมฺหเนยฺยาติ ๑